

Wegberm

In Nederland is in totaal tussen de 30.000 en 50.000 hectare wegberm aanwezig. Wegbermen die in boerenbeheer zijn of zouden kunnen komen, liggen meestal langs provinciale en gemeentelijke wegen en fiets- en wandelpaden. Soms ligt er zelfs nog een voetpad van vroeger in de berm, bijvoorbeeld een kerkenpad.

Wegberm langs singel

Doelstellingen

- bloemrijke vegetatie
- struweel
- voedselgebied, voortplantingsplek en verbindingsweg voor vogels en zoogdieren
- voedselgebied, voortplantingsplek, verbindingsweg en overwinteringsplek voor amfibieën, reptielen, dagvlinders en andere insecten.

Winst voor de natuur

In een voedselrijke wegberm overheersen vaak plantensoorten als kropbaar, veldzuring en gewone berenklauw. In schralere situaties groeien soorten als muizenoor, schapezuring en zandblauwtje. In natte situaties koekoeksbloem, pinksterbloem en wilde bertram. Wanneer er voedsel- en waardplanten aanwezig zijn, zullen er ook dagvlinders naar voedsel zoeken en zich voortplanten, zoals kleine vos, argusvlinder en hooibeestje. Er zijn ook andere insecten, zoals libellen, hommels en nachtvlinders. Deze dieren trekken insecteneters aan, zoals grauwe vliegenvanger (vogel) en laatvlieger (vleermuis). Zaadeters, zoals putter en kneu, maar ook zoogdieren, zoals haas en veldmuis, komen op de vegetatie af. Deze dieren dienen op hun beurt als voedsel dienen voor roofvogels, zoals torenvalk en kerkuil, en marterachtigen, zoals wezel en bunsing. Daarnaast kunnen er ook hazen, patrijzen en fazanten voedsel vinden en schuilen.

Meest geschikte lokaties

- langs bosjes, sloten en andere kleine landschapselementen: daar komen meestal meer soorten planten en dieren voor dan in situaties zonder andere landschapselementen;
- op zonnige plaatsen: daar zijn meer soorten planten en insecten te verwachten dan op beschaduwde plekken;
- in brede bermen: daar is meer mogelijk dan in smalle bermen;
- in de buurt van natuurgebieden: planten en dieren koloniseren dergelijke bermen vaak eerder dan geïsoleerd liggende wegbermen.

H.W. Peters, melkveehouder te Gorssel: *“ik beheer al jaren een wegberm naast een zandweg bij een graslandperceel. Ik beheer het niet zo bewust natuurvriendelijk, maar doordat het één of twee keer per jaar wordt gemaaid en afgevoerd, verschaalt het wel. Het maaien gebeurt meestal pas in de zomer en met de opraapwagens haal ik het op en voer het direkt aan de pinken en droge koeien. Er staan vooral kleine bloemen en verder veel braamstruiken, die ik één keer per twee jaar terugсноei.”*

Beheer van een wegberm

Een wegberm natuurvriendelijk beheren betekent plantensoorten een kans geven om te bloeien en uit te zaaien. Voor diersoorten houdt dit rust, voedsel en veiligheid in. Dat kan vooral door niet te vroeg te maaien en het maaisel af te voeren. Een soortenrijke vegetatie trekt insecten en insectenetters aan. Op hun beurt zorgen deze voor de aanwezigheid van roofvogels en marterachtigen. Bij het beheer van wegbermen is het uiteraard noodzakelijk rekening te houden met de wensen vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid.

• Maai laat en gefaseerd, voer het maaisel af of zet het op hopen; klepel niet

Wegbermen kunt u het beste beheren door te maaien. Doe dat in voedselrijke situaties met een weelderig groeiende vegetatie enkele malen per jaar, in ieder geval in juni en in september. In schrale situaties kunt u volstaan met eenmaal per jaar maaien in september. Probeer waar mogelijk gefaseerd te maaien: een deel het ene jaar en de rest het andere jaar. Het verdient aanbeveling het maaisel af te voeren en te composteren. Maaien en afvoeren lijkt veel werk, maar na enkele jaren wordt de berm minder productief en kunt u volstaan met minder maaien. Zet het maaisel eventueel op hopen. Maaisel van bermen van fiets- en wandelpaden is waarschijnlijk niet of weinig verontreinigd. U kunt dat aan niet productieve koeien of aan paarden voeren. Klepel niet, dat draagt bij aan de vestiging van minder gewenste plantensoorten, zoals grote brandnetel, akkerdistel, kleeftkruid en ridderzuring. Bovendien neemt bij klepelen het aantal plantensoorten af.

• Woel de bodem van een berm langs bouwland eventueel om

In bermen langs bouwlandpercelen kan het zinvol zijn plantensoorten van bouwland, zoals klapperoos- en kamillesoorten, een kans te geven. Dat kunt u doen door in de herfst of het voorjaar de bovenste vijf tot tien centimeter van de bodem om te woelen. Zo nodig kunt u ook inzaaien. Overleg hierover vantevoren met de officiële beheerder van de weg: provincie, gemeente of waterschap.

• Leg zo mogelijk een terrastalud of plasberm aan

In bermen met een sloot is het misschien mogelijk een deel van de berm langs de sloot te vergraven tot een plasberm of terrastalud. Zie: 'Terrastalud en plasberm' in paragraaf 3.2 'Grasland'. Overleg natuurlijk eerst met de officiële beheerder van de weg.

• Voer slootschoningsmateriaal (snel) af

Vaak liggen er sloten naast wegbermen. Deze sloten worden meestal een-, soms tweemaal per jaar geschoond. Om verrijking te voorkomen en verschraling te bevorderen is het goed als dat materiaal zo kort mogelijk in de berm ligt. Overleg met de beheerder van de weg om het materiaal snel af te (laten) voeren.

Arbeid en financiering

Het maaien van een wegberm kost één tot drie uur per hectare, afhankelijk van het aantal borden en andere obstakels in de berm. Het omwoelen van de berm kost circa drie uur per hectare en het aanleggen van een terrastalud of plasberm vier uur per honderd strekkende meter. Voor financiering van het door u uitgevoerde bermbeheer kunt u afspraken maken met de officiële beheerder. Voor de hoogte van de tarieven kunt u de prijzen van loonwerkers als richtlijn hanteren. Informeer verder bij uw adviseur.

Gefaseerd beheer van wegberm

